No. 206. 1837

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig- en Wetenschappelijk

Nieuws- Blad.

Donderdag 31 Augustus.

Frankrijk.

Parijs, den 28sten Augustus.

Er is gisteren en heden door de inwoners dezer hoofdstad een druk gebruik van den geopenden spoorweg naar St. Germain gemaakt. Gisteren hebben omstreeks 8000 personen zich over denzelven naar het bosch van dien naam laten vervoeren en dit aantal zou ongetwijfeld tot 25,000 zijn geklommen, zoo er van Pecq (het punt waar de spoorweg eindigt) een geregeld vervoer naar het bosch bestond. In dit gebrek zal echter op eene voldoende wijze worden voorzien, door eene dienst van omnibussen, waarmede men voor eenige stuivers naar St. Germain zal worden gebragt. De ontvangst beliep gisteren tusschen de 18 en 20,000 franken. Een overgroot aantal reizigers, die gisteren met de stoomwagens Parijs hadden verlaten, hebben zich genoodzaakt gezien te St. Germain te vernachten, daar zij verzuimd hadden plaatsen voor de terugreis te bespreken.

— De hertog van Orleans heeft, bij eenen brief, den heer Guizot op eene even vleijende als dringende wijze uitgenoodigd om de feesten te komen bijwonen, die te Compiegne ter gelegenheid van de tegenwoordigheid van Z. K. H. met zijne gemalin aldaar, gegeven zullen worden.

— De hertogin van Orleans heeft aan den heer Adolphe Dunut, uitreeder van een vaartuig aan hetwelk hij den naam der hertogin heeft gegeven, door tusschenkomst van den prefect der Beneden-Seine, een rijk halssieraad voor zijne zuster doen toekomen.

— De gezondheids-toestand van mevrouw Thiers is, naar men zegt, zeer onrustbarend, waardoor de terugkeer van haren echtgenoot naar de hoofdstad nog niet spoedig zal kunnen plaats hebben.

— De hertog Decazes, sedert een aantal jaren voorzitter van den gewestelijken raad der Gironde, heeft dezer dagen, bij de verkiezingen voor die waardigheid slechts 11 stemmen bekomen, en heeft den voorzittersstoel aan den heer Roullet moeten ruimen. Men schrijft den uitslag dier verkiezing aan den tegenstand toe, dien de hertog aan de belangen van het departement bood, door te verhinderen dat de gewestelijke raad wijzigingen in de suikerwet en de verlaging der inkomende regten, welke men, niet aan het ministerie vorderde.

— De vermaarde dichter de Lamartine is tot voorzitter van den gewestelijken raad van het departement der Saone en Loire benoemd geworden.

— Te Toulon worden de toebereidselen voor den togt naar Constantine voortgezet; er zal eerstdaags aldaar eene aanbesteding van 56,000 tentenstaken en andere benoodigdheden voor den veldtogt plaats hebben. De aan te besteden voorwerpen zullen den 15den September en den 5den October aanstaande moeten afgeleverd worden.

— De spaansche aangelegenheden, die thans verwarder en hagchelijker dan ooit schijnen te staan en die, naar men verzekert, in een heden op het ministerie van buitenlandsche zaken gehouden kabinetsraad, langen tijd het onderwerp van de beraadslagingen onzer ministers hebben uitgemaakt, trekken de aandacht van het publiek in eene hooge mate. Met gespannen verwachting ziet men nadere berigten te gemoet omtrent den staat van zaken te Madrid, die heden nog weder ontbreken. Uit de hieronder volgende telegraphische depeches, van regeringswege sedert gisteren bekend gemaakt, blijkt, dat de stemming der gemoederen in Katalonie allerongunstigst is, en men mag de gegronde vrees koesteren, dat de tijding van het te Madrid gebeurde, alwaar zich een ministerie vormt dat gematigder beginselen schijnt te willen belijden, eene vonderlijke uitwerking in dat gewest zal hebben. Deze telegraphische depeches zijn van den volgenden inhoud:

» Bordeaux, 25 Augustus, zes ure des avonds.

» *De generaal, bevel voerende over de 11de militaire divisie, aan den minister van oorlog.*

» Gansch Kastilie, tot aan den Douro toe, is van de karlistische expeditie bevrijd, welke deze rivier bij Aranda is overgetrokken. *Vigo* is den 18den aangekomen, zonder dat hij den vijand heeft kunnen achterhalen, die zijnen marsch verhaastte, waarschijnlijk met oogmerk om het gebergte van Soria te bereiken.

» Den 20sten was het te Madrid rustig. *Espartero* bezettede met zijne troepen de stellingen bij het gebergte," (la Sierra).

» Narbonne, 26 Augustus, vijf ure des avonds.

» *De generaal, bevel voerende over de 21ste militaire divisie, aan den minister van oorlog.*

» Den 20sten was men te Valencia onderrigt dat de pretendent, na te Cella geweest te zijn, naar de hoogten van Cantavieja was geweken. In het koningrijk Valencia groeijen de factien steeds aan, over welke de generaal *Lorenzo* tot kapitein-generaal ad interim benoemd is geworden.

» *Oraa* had zijn hoofdkwartier te Teruel. De gewestelijke junta heeft den 15den een hevig gesteld adres aan de Koningin-Regentes gezonden.

» Luidens de berigten uit Barcelona, van den 23sten, hadden de steden Cadix, Malaga en Barcelona, allerkrachtigste vertoogen aan de Koningin ingezonden tegen de gunstige gezindheid van den heer *de Mendizabal* voor den engelschen handel.

» Het ontslag van den baron *de Meer*, als kapitein-generaal van Katalonie, waarom hij gevraagd had, is toegestaan geworden. De generaals *Pastor* en *Puig* hebben eveneens hunne demissie gevraagd.

» Den 20sten zijn te Barcelona de herkiezingen voor de nationale garde begonnen; de [democratische] partij van *Bulanguero* heeft de overhand behouden. Men vreesde voor eene beweging" (*afgebroken door de duisternis.*)

» Bayonne, 26 Aug., half 6 ure des avonds.

» *De generaal, bevel voerende over de 20ste militaire divisie, aan den minister van oorlog.*

» De karlistische expeditie is in hare rugwaartsche beweging den 23sten te Belorado aangekomen."

De gevoelens over de voornemens der karlisten die zij met hunnen terugtogt op het oog zouden hebben, loopen zeer uiteen. Sommigen meenen dat de divisie van *Zariategui* hare rigting naar Valencia zal nemen, en dat dit legerhoofd van eenen aanslag op die stad zwanger zou gaan. Anderen daarentegen gelooven, en naar het schijnt op beteren grond, dat de tegenwoordigheid van eene aanzienlijke krijgsmagt te Madrid en het gebeurde aldaar op den 18den, don *Carlos* hadden doen besluiten om op eenigen afstand een stil aanschouwer van de uitkomst der zaken te blijven, daar zijne magt veel te zwak was om alsnog zijn stelsel van temporisatie te laten varen en een beslissenden slag te wagen.

De bijzondere berigten van de spaansche grenzen behelzen weinig belangrijks. — Uit Ceret, in het departement der oostelijke Pyreneen gelegen, schrijft men van den 20sten dezer: » Men is huiverig om berigten over te brengen die uit Spanje komen, daar men telkens moet verwachten door de gebeurtenissen zelven te worden tegengesproken; zoo is nu weder de tot twee malen toe aangekondigde nederlaag van don *Carlos* niet bevestigd geworden. Een brief, dien wij op dit oogenblik uit Perthus ontvangen, beval niet veel geruststellends voor de vrienden der Koningin, volgens denzelven, zouden 5000 opstandelingen in het gebied van Figuières zijn gevallen; een hunner compagnien heeft te Llers eene schatting willen heffen, doch men heeft dezelve met geweerschoten verjaagd; daarna zijn de karlisten met hunne geheele magt tegen die stad opgetrokken en hebben dezelve geplunderd, terwijl zij vervolgens een aantal kleine dorpen, zoo als Massanet, Agullana, Vilarnau, Vilamalla, enz. bezet hebben. Eene handvol miliciens uit de dorpen van Junquière en eenige bewoners uit den omtrek, zijn de karlisten te gemoet getrokken; waarschijnlijk hebben zij hun waagstuk met den dood geboet. Deze berigten schijnen gegrond te zijn, daar een der miliciens van Junquière aan zijne vrouw, die zich te Ceret bevindt, geschreven heeft, dat hij met zijne compagnie tegen de karlisten moest optrekken."

» Uit Figuieres wordt, onder dezelfde dagteekening, bevestigd dat er zich een aantal karlisten te Llers bevonden, die aldaar den kapitein der nationale garde hadden vermoord en zoowel in als om de stad grove buitensporigheden pleegden. Eene bende dier karlisten had den weg naar Peralada, Villanueva en Castellon ingeslagen, te Llers was de nationale garde dag en nacht in de weer.

De *Sentinelle des Pyrenées* van den 21sten meldt, dat de generaal *Uranga*, na zijn bevel over de in opstand zijnde gewesten aan den generaal *Garcia* te hebben overgedragen, met drie bataillons uit Mondragon zuidwaarts getrokken was; dit zou de nieuwe karlistische expeditie zijn, waarvan voor eenige dagen het op handen zijnde vertrek naar Kastilie is aangekondigd geworden.

Hetzelfde blad geeft het berigt (zonder dat het voor de waarheid van hetzelve durft instaan), dat er te Vittoria een oproer had plaats gehad, waarbij, behalve 13 andere personen, de bevelhebber der nationale garde en de militaire gouverneur zouden omgebragt zijn. Don *Martino Zubano* zou door de muitelingen tot gouverneur zijn verheven. Ook spreekt de *Sentinelle* van het gisteren door den telegraaf aangebragt berigt van den opstand onder de troepen van *Escalera* en van diens ongelukkig einde.

— Het Madridsche dagblad *el Mundo*, hetwelk de gevoelens der gematigde liberale partij in Spanje voorstaat, tracht in zijn nommer van den 19den aan te toonen dat het gebeurde op den vorigen dag door geen het minste geweld is voortgebragt, en de wil der koningin geheel vrij en onbelemmerd geweest is. — De *Espanol* deelt in zijn nommer van den 20sten in haar geheel mede de redevoering welke door den nieuwen minister der marine *San Miguel* in de cortes-zitting van den 18den is uitgesproken, voornamelijk ten betooge dat de aftreding van het ministerie *Calatrava* vrijwillig geschied was; dat hij, *San Miguel*, geen deel aan de zamenstelling van het nieuwe kabinet had gehad, en hij alleen de hem opgedragene betrekking, waarvoor hij bekende geene geschiktheid te hebben, had aanvaard uit het besef dat eer en pligt het hem geboden, » daar het heil des lands gebiedend vorderde, dat hetzelve niet zonder bewind bleef en mannen van een vast karakter en waarvan de vroegere daden bij het volk bekend waren, den troon der koningin omringden; dat het kabinet dan ook uit mannen zou bestaan die de natie als warme vrijheidsvrienden kende; dat hetzelve geene terugwerking in het schild voerde, en op de ingeslagene baan van maatschappelijken vooruitgang niet zou blijven stilstaan, voor zoo veel de omstandigheden het toelieten. — Men kan uit deze en verdere redenen des ministers *San Miguel*, duidelijk nagaan, welk eene verwarring er den 18den te Madrid moet geheerscht hebben.

[illegible] beurs van heden (28) heeft veel drukte gebragt ter zake van de spoorweg-aandeelen, waarin eene ongemeene fluctuatie plaats had. In binnenlandsche en buitenlandsche fondsen ging zeer weinig om; de notering was: 110,75, 60; 3 pCt. 79,30; Sp. Ard. 22, 21⅞, 21; Pass. 4¾; N. Diff. 7; Nap. rent. 96,75; Rom. L. 101; Port. 3 pCt. 25⅛, ½.

Duitschland.

FRANKFORT, den 27sten Augustus.

Z. M. de Koning van Wurtemberg heeft den legatieraad, baron von [illegible], tot Hoogstdeszelfs minister-resident bij het Nederlandsche hof benoemd.

— De twist tusschen de R. Katholijke en de Protestantsche partij in het zwitsersche kanton Glarus, over de nieuwe staatsregeling, is hooger geloopen dan het zich laatstelijk liet aanzien. Na zich bereid verklaard te hebben, om die staatsregeling aan te nemen, heeft de eerstgenoemde partij zich later door hare raddraaijers weder laten bewegen, om van dat besluit terug te komen en eene vijandige houding tegen het bewind aan te nemen. Dit laatstgenoemde heeft gemeend bij voortduring den weg van matiging en geduld te moeten bewandelen, en aan de wederspannige gemeenten op nieuw den tijd gegeven, om zich te beraden en aan de constitutie te onderwerpen. Deze toegefelijkheid heeft echter geenszins het gewenschte gevolg gehad. De partij heeft, tot op den laatsten dag van den haar gestelden termijn, de aanneming der staatsregeling volstandig geweigerd, en ten gevolge van dien heeft nu de regering hare krijgsmagt opgeroepen, om de wederspannige gemeenten (Nafels en Oberurnen) te doen bezetten. Tevens heeft zij de regeringen der naburige kantons Zurich en St. Gallen verzocht troepen aan de grenzen bijeen te brengen, aan welk verzoek terstond is voldaan. Ten gevolge van deze maatregelen, hadden de gegoede burgers van Nafels eene verklaring, waarbij zij de staatsregeling aannamen, aan de regering ingezonden. Het gepeupel was hierover ten uiterste verbitterd, dreigde met brandstichtingen, gewapenden tegenstand, en wat des meer zij.

Terwijl de regering van het kanton Zurich nog met het Engelsch bewind in geschil is wegens de nalatenschap van den heer *van Mater* (anders ook *van Natere* genaamd), is die van Lucern op nieuw in twist met het fransch gouvernement, wegens het in beslag nemen van hout van de fransche houthandelaars *Collard*. Even als in Zurich, beroept men zich in Lucern tegen de vertoogen der vreemde gezanten, op de beslissing en de onafhankelijkheid der regterlijke magt.

— Z. Keiz. H. de aartshertog *Johann* en de turksche gezant *Rethi Ahmed* Pacha zouden den 18den van Weenen naar [illegible] vertrekken, ten einde aldaar de wapenschouwing bij te wonen.

Nederlanden.

BREDA, den 30sten Augustus.

Uit Utrecht meldt men dat HH. KK. HH. de prins en prinses *van Oranje*, den 25sten Augustus van het Loo naar Soestdijk zijn vertrokken om aldaar eenigen tijd door te brengen.

— Van Haarderwijk wordt, onder dagteekening van den 27sten dezer, gemeld:

» Gisteren nacht, ten half twee ure, hadden wij het genoegen een oogenblik vereerd te zijn met de tegenwoordigheid van H. K. H. mevrouw de prinses *Marianne*, dochter van onzen geliefden Koning, welke, van het Loo komende, van hier met een jagt naar Kampen vertrok, alwaar de stoomboot op H. K. H. wachtte, ten einde haar Ed. naar Hamburg over te voeren. De burgemeester en oudste lid van den Raad dezer stad, benevens de kolonel kommanderende het algemeen depot der landmagt, begeleid door zijn onderhebbend korps officieren, begeleidde H. K. H., onder eene juichende menigte volks, met fakkellicht en een aangenaam hoornmuzijk van het garnizoen, tot op de reede, alwaar het jagt gereed was. Bijzonder in het oog loopend was de vriendelijkheid en spraakzaamheid van deze bij onze geheele natie zoo geliefde prinses, zoodat het korte verblijf, hetwelk Hoogstdezelve onder Harderwijks ingezetenen zich opgehouden heeft, wederom een oogenblik van zeer groot genoegen voor deze stad geweest is.«

— Men schrijft ons uit 's Gravenhage, van gisteren:

» Naar men verneemt, heeft het Z. M. dezen dag behaagd den luitenant kolonel *J. van Regteren* eervol te ontslaan uit de door hem bekleedde betrekking van adjunct bij het departement van den grootmeester der artillerie, en denzelven tot kolonel der artillerie te benoemen. Ook den majoor *H. D. Hubner* is een eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van chef de bureau bij genoemd departement; zijnde dezelve in het genot van het twee derde van het activiteits-traktement gesteld. Voorts heeft Z. M. goedgevonden te benoemen: tot 1sten adjunct bij gemeld departement, den kapitein *A. W. de Bruijn*, van het 2de bat. veld-artillerie; tot 2den adjunct bij hetzelve, den kapitein *A. J. J. Gelinck*; terwijl almede aan gemeld departement is toegevoegd de kapitein *G. J. Stieltjes*.

» Z. M. heeft gisteren aan sir *Edward Disbrow*, engelsch gezant aan het Nederlandsche hof, die dezer dagen van zijnen togt naar Londen is teruggekeerd, een buitengewoon gehoor verleend."

— Zoo men verneemt, worden er vele pogingen aangewend en is het bestuur er ernstig op bedacht om de rivier den Ouden IJssel voor schepen bevaarbaar te maken, en zullen de belanghebbende besturen, onder voorzitterschap en leiding van een lid der gedeputeerde staten van Gelderland vergaderen om aan deze zaak haar beslag te geven. — De bevaarbaarmaking wordt voor de welvaart eener bevolking van meer dan 50,000 zielen bevorderlijk en noodzakelijk gehouden, en men verblijdt zich alzoo, dat het gouvernement thans ook bijzonder zijne zorgen uitstrekt over eene landstreek, welke tot nu toe, door de bijna onbruikbare middelen van vervoer, buitengewoon ten achtere is gelegen.

— Voor het volgende, uit Geertruidenberg van den 25sten dezer geschreven, is ons de plaatsing in ons dagblad verzocht:

» Is er eene gemeente in ons Rijk, die stof heeft tot dankerkentenis, wegens 's Konings vaderlijke goedheid, dan is het voorwaar de katholijke gemeente van den Hout, bij Oosterhout, in deze provincie. De genoemde gemeente toch, die, sedert den jare 1787 zich met eene armzalige zoogenoemde schuurkerk heeft moeten behelpen, ziet thans, door Zijner Majesteits mildadigheid en de ruime bijdragen der gemeente-leden, niet slechts hare kerk aanmerkelijk vergroot, verbeterd en verfraaid, maar mag daarenboven zich hoogelijk verheugen [illegible] het bezit van den aanzienlijken toren, voorzien van uurwerk en [illegible] klokken, alsmede [illegible] eenen nieuwgebouwden steenen korenmolen. Geen wonder dat 's Konings verjaardag, even als in geheel ons vaderland, door de gemeente van den Hout, op gisteren, met de hartelijkste dankbaarheid, jegens den Vorst, waaraan zij dat alles heeft te danken, is gevierd geworden; dat het [illegible] aanhoudend klokkengelui, voor die gemeente zoo ongewoon, en het wapperen der Nederlandsche vlag van torentrans en molen-top, de [illegible] der feestvierenden niet weinig heeft verhoogd, en dat een elken welgezinden zich heeft [illegible] met de plegtige *Te Deum*, die uit zoo vele heiligdommen [illegible] deze [illegible] tot den Gever van al het goede zijn gezonden.«

— In de te Rotterdam [illegible] der Nederlandsche Handelmaatschappij gehouden [illegible] tin is alles van f 44⅞ tot 44¾ verkocht.

— Dezer dagen is te Maagdenburg te water gelaten [illegible] stoomboot voor de Elve-stoomboot-maatschappij. Dit vaartuig is gebouwd onder de leiding van den ingenieur *Tischbein*, volgens de daartoe verstrekte plannen van den hergenoemden werktuig- en bouwkundige *Roentgen* van Rotterdam, welke door het bestuur der genoemde maatschappij geraadpleegd was over de wijze waarop de moeijelijkheden, die de ondiepten der Elve opleveren, te overwinnen zouden zijn. Deze zwarigheden zijn door genoemden heer geheel opgelost. De stoomboot gaat slechts 6½ rijnlandsche duimen diep, en zal wanneer dezelve geheel en al uitgerust zal wezen, niet meer dan 10 duimen diep gaan, en alzoo bij den laagsten waterstand de rivier kunnen bevaren; dezelve is op den waterspiegel 135 voeten lang en 15 breed.

— De Tunnel, of onderaardsche gang onder den Teems, waaraan men nog altijd bezig is te arbeiden, is in den namiddag van den 23sten weder geheel vol water geloopen. Men had deze overstrooming zien aankomen, en heeft alle gelegenheid gehad, om de werklieden in veiligheid te brengen; ook hebben al de werklieden zich bij tijds gered. Dadelijk is men begonnen met door middel van zakken aarde, de opening te stoppen, en de heer *Brunel*, de bestuurder van dit groote werk, vleit zich, dat binnen twee of drie weken de gang weder droog zal zijn gepompt. Men was met het opmetselen van dien gang tot op 100 voeten verder dan het midden der rivier gevorderd, en de geheele lengte van den Tunnel bedroeg thans 730 voeten.

— Te Havre is dezer dagen de driemaster *Justine* aangekomen, om aldaar 220 of 250 landverhuizers aan boord zal nemen, welke door tusschenkomst van het Engelsche zendelinggenootschap, naar Nieuw-Zeeland werden gezonden. Men weet, dat de Engelsche en Noord-Amerikaansche zendelingen in de laatste jaren op die woeste en krijgshaftige bewoners van Nieuw-Zeeland grooten invloed hebben weten te verkrijgen.

Ter Antwerpsche beurs was de notering [illegible] volgt: Belg. 101⅝; O. Met. 104¾; Sp. Ardent. [illegible]; Diff. 7⅞; Nap. 91; B. Favoriete 57⅞; Sicil. 91½; Rom. L. 100; dito Cert. te Amst. 99¼; Braz. 85¾.

Volgens regtstreeksche loopende ontvangen berigten uit Lissabon tot den 21sten Augustus, won de opstand ten behoeve van dom *Pedro's* grondwet voortdurend veld, en was de maarschalk *de Saldanha*, die zich aan het hoofd daarvan heeft geplaatst, reeds in vollen aantogt op de Portugeesche hoofdstad, zonder dat hij de

gens tegenstand ontmoette. Nadat de maarschalk den toden met eenige honderden manschappen te Coimbra was aangekomen, en aldaar velerlei versterking ontvangen had, is hij geenszins, zoo als men vermoedde, op Oporto, maar in tegendeel over Leiria, Pombal en Caldas, op Lissabon getrokken. Overal op zijnen weg werd hij als de redder des vaderlands begroet en zijne magt door tot hem overloopende linie-troepen en nationale gardes versterkt. Den 19den stond hij reeds te Rio-Major, aan de zijde van Santarem, naauwelijks twee dagmarschen meer van Lissabon. De hertog *van Terceira* (*Villaflor*, een bekend bevelhebber van dom *Pedro's* leger) zou zich daar met 150 man voetvolk en 60 ruiters, die uit een fort nabij Lissabon waren gedeserteerd, bij hem voegen. Die hertog was door een overgroot aantal Portugesche grooten, welke zich in het geheim uit Lissabon hadden weggemaakt, vergezeld; en het gerucht wilde, dat hij, kort voor hij zich bij de opstandelingen had gevoegd, een bezoek bij de koningin Donna *Maria* had afgelegd, en tot zijne vlugt paarden uit de koninklijke stallen gebruikt had. De gezamenlijke ministers hebben dan ook, door het gebeurde met den hertog *de Terceira* in hun vermoeden versterkt, dat de koningin, of ten minste haar gemaal, Prins *Ferdinand* van Saksen-Coburg, in het geheim den opstand begunstigde, den 19den des vonds, zich naar het paleis las Necessidades begeven, om hun ontslag in te dienen. Zij hebben de koningin, wegens den vergevorderden staat harer zwangerschap, niet gesproken; maar, zoo men zegt, van prins *Ferdinand* ten antwoord bekomen, dat zij zich-zelven steeds als door de jongste omwenteling tot een onbeperkt gezag geraakte ministers hadden gedragen, en dus meester waren, of zij al dan niet wilden aftreden, daar de koningin zich sedert dien tijd als eene gevangene beschouwde. In de Portugesche cortes hebben reeds zeer woelige beraadslagingen plaats gehad. Men wilde daar de ministers tot eenen stap brengen, waaruit stellig bleek, dat zij niet met het hof en de opstandelingen heulen. De afgevaardigde *Garret* heeft reeds voorgesteld, om het gepeupel van Lissabon te wapenen. Ook werden nabij die stad verhakkingen in de wegen gemaakt en andere verdedigingsmaatregelen genomen. Voor de vensters van het koninklijk paleis in den Taag had eene Portugesche oorlogsbrik het anker geworpen, zoo men meende, om aan de koningin te beletten, dat zij op een Engelsch oorlogschip eene schuilplaats zocht. Overigens scheen de nationale garde van Lissabon nog voornemens, om de door haar aan de koningin opgedrongene staatsregeling te verdedigen; doch bij het staande leger heerschte daartoe geenerlei genegenheid. De brigadier *Bomfin*, die uitgezonden was, om *Saldanha* te bestrijden, had nog slechts eenige honderden manschappen bij zich, en *Saldanha* schijnt het zelfs der moeite niet waardig te hebben geacht, om vóór zijnen togt naar Lissabon, dien tegenstander uit het veld te slaan. De verbittering der revolutionnaire bladen te Lissabon tegen de Engelschen duurde voort, en een daarvan heeft reeds de Engelsche regering beschuldigd, dat zij niet slechts *Saldanha* van geld voorziet, maar hem ook heeft omgekocht, om zekere katoenfabrijk in brand te steken.

Letterkundige en Wetenschappelijke Nieuwstijdingen.

DUITSCHLAND. — De [illegible] Hoogeschool heeft het verlies te betreuren van den Professor in de therapie en geneeskunde W. A. HAASE in zijn 54ste levensjaar aan een aanval van beroerte overleden. — Te *Berlijn* houdt zich dezer dagen op de president van het geneeskundig Genootschap te *Edinburg*, Dr. BARRY, tevens secretaris van de onder bescherming des hertogs VAN SUSSEX staande vereeniging de doodstraf betreffende. Het doel dezer philantropische vereeniging, welke de aanzienlijkste mannen van alle partijen, den hertog van WELLINGTON, zoowel als lord BROUGHAM, lord LYNDHURST en O'CONNELL onder hare leden telt, strekt voornamelijk om de toepassing der doodstraf zoo veel mogelijk door de wetgeving te doen beperken. Met dit inzigt heeft de vereeniging onder anderen reeds twee deelen eener verzameling van statistieke nasporingen over misdaden en straffen uitgegeven, waaruit zou blijken, dat in *Engeland*, waar nog voor tien jaren op elken kleinen diefstal, enz. de doodstraf stond en zeer dikwijls ten uitvoer gebragt werd, de misdaden van dien aard veel zeldzamer dan vroeger voorkomen; terwijl van de andere zijde de bestolene of bedrogene er minder gewetenszaak van maakt, om den dief of bedrieger geregtelijk te vervolgen, daar hij thans niet meer, zoo als vroeger, door de vrees weerhouden wordt van oorzaak van diens dood te zijn. De heer BARRY, wiens oogmerk met zijne komst te *Berlijn* is, om naauwkeurige berigten omtrent de pruissische criminele regtspleging in te winnen, is aldaar met de meeste welwillendheid ontvangen en bijzonder door den minister VON KAMPTZ in staat gesteld om aan het oogmerk zijner zending te voldoen.

RUSLAND. — Tot heden ontbrak het op de gymnasien en gestichten van middelbaar onderwijs in *Rusland* aan een gepast leesboek voor het onderrigt in de vaderlandsche geschiedenis. Om in deze behoefte te voorzien heeft het ministerie voor het openbaar onderwijs, na de keizerlijke goedkeuring te hebben bekomen, thans eenen prijs uitgeloofd van 10,000 roebels, toe te kennen aan dien onder de russische geleerden, welke in den bepaalden tijd een werk vervaardigt dat aan de gestelde eischen beantwoordt.

ITALIE. — Een der grootste taalvernuften van den tegenwoordigen tijd is geweest de heer MEZZOFANTI, vroeger eerste Bibliothekaris te *Bologna*, later bij de Bibliotheek van het Vatikaan aangesteld. Hij drukte zich vlug in 32 talen uit, waaronder het Magyarisch, Walachisch en Maleisch. Het Duitsch en Engelsch sprak hij zonder eenig vreemd accent; hij had daarbij, behalve een kostverblijf te *Venetie*, nimmer zijne vaderstad *Bologna* verlaten. Ongelukkigerwijs heeft hij zijn verstand verloren, ten gevolge welligt van al te groote inspanning, en bevindt hij zich thans in het krankzinnigenhuis te *Napels*, waar hij, als een levend beeld der spraakverwarring van *Babel*, in zijne verstandsverbijstering al de door hem geleerde talen verward dooreen spreekt.

EGYPTE. — Van het hoofd der oostenrijksch-egyptische berg-onderzoek-expeditie, de heer RUSSEGGER, heeft men thans een schrijven, uit *Gartoum*, in *Sennaar*, van den 17den Maart ll., over zijn tot heden gedanen togt en de vruchten zijner nasporingen. Na geheel *Egypte* doorgetrokken en de overblijfselen van *Tentyra*, *Karnuck*, *Luxor*, *Kenne*, enz. te hebben bezigtigd, bezocht hij de katarakten en granietrotsen van het oude *Siene* en trok *Nubie* door. Tot *Korocko* bevoer hij den *Nijl*. Van daar echter ging de togt door de groote Nubische woestijn naar *Abou Hamed*, een weg door geen Europeaan, wiens reize een wetenschappelijk oogmerk had, nog begaan. Na deze woestijn niet zonder bezwaar en ontbering, bij eene hitte van 37 a 38° R., te zijn doorgetrokken, zette het gezelschap, van *Abou-Hamed* af, den togt door het geheele Berberland door; van *El Mekeheiref* tot aan *Gartoum* werd echter de *Nijl* weder bevaren. Met opzigt tot den bergarbeid had de heer RUSSEGGER nog weinig kunnen uitvoeren. Hij had aan den Onderkoning van *Egypte* den voorslag gedaan om in de woestijn naar waterputten te laten boren, hetgeen naar zijne meening eenen gewenschten uitslag hebben moest. Zijne geognostische en natuurkundige waarnemingen waren van meerder belang. Hij had aanteekeningen gemaakt voor geognostische kaarten van *Opper-Egypte* en geheel *Nubie*, van welk laatste land te dezen opzigte niets bekend was; deze aanteekeningen zou hij op de terugreizen nog uitbreiden, om dezelve later tot een geheel te bearbeiden. Met betrekking tot zijnen natuurkundigen arbeid waren belangrijk de resultaten van de waarnemingen over de drukking der lucht en de luchtstrooming, waarin eene regelmatigheid bleek te heerschen van welke men buiten de heete luchtstreken geen voorbeeld heeft. De heer RUSZEGGER wilde vóór den regentijd den witten *Nijl* opvaren, naar *Cordofan* reizen en de goudmijnen van *Gebbel-Rubah*, bij *Scheibuu* bezoeken; later wilde hij over den blaauwen *Nijl* zuidwaarts trekken, de mijnen van *Fas-oglu* bezoeken en zoover mogelijk zuidwaarts dringen.

ENGELAND. — Als eene nieuwe soort van schilderkunst wordt vermeld de uitvinding, onlangs door den heer WOODMAN gedaan: de afdrukken van in het koper gegraveerde platen worden namelijk door hem op sommige plaatsen vernist, op andere sterk gekleurd, waardoor een effect wordt te weeg gebragt die aan het schilderen in olieverw doet denken, zijnde er overigens een groot onderscheid tusschen de platen op deze en die op de gewone wijze gekleurd. Het geheel wordt gezegd heeft iets treffends te hebben en te voldoen aan de liefhebbers en kunstkenners, schoon men gelooft dat deze kleurwijze nog tot grootere voortreffelijkheid kan gebragt worden.

FRANKRIJK. — Het tegenwoordig bestuur legt zich met een' lofwaardigen ijver toe, om de bronnen en gedenkstukken op te sporen die tot kennis van de geschiedenis en van de kunst in *Frankrijk* strekken kunnen. Onlangs werd door ons gewag gemaakt van het rapport van den heer CHAMPOLLION FIGEAC aan het comité, over zijnen arbeid voor het onderzoek der Handschriften aan de Koninklijke Bibliotheek en de uitgave van een deel derzelve; thans weder heeft de minister van binnenlandsche zaken eene circulaire aan de prefecten van de departementen gezonden, waarin onder anderen voorkomt: » De studie der herinneringen die betrekking hebben op de geschiedenis der kunst of op de jaarboeken des lands wordt ongelukkigerwijs te veel in *Frankrijk* verwaarloosd. Men laat de kostbare gedenkstukken in vergetelheid; te vergeefs zoekt men de muren die de groote mannen, op welke het land roem draagt, hebben zien geboren worden, of de tomben, welke hun overschot besluit. Al die herinneringen, al die levende overblijfselen der vorige tijden behooren onder het nationaal eigendom en van den verstandelijken schat van *Frankrijk*. Deze waren de gedachten van het gouvernement en de kamers, die te dezen opzigte een nieuw bewijs hunner zorgen hebben willen geven, door eene verkooping van het fonds voor de historische gedenkstukken bestemd. De minister noodigt dien ten gevolge de prefecten uit, om alle documenten te verzamelen, die geschikt zijn om meerdere kennis te bekomen van de oude monumenten; het tijdstip hunner stichting, het karakter hunner bouwkunde en de gebeurtenissen die er aan verknocht kunnen zijn. De uitslag van al die nasporingen zal aan eene commissie worden inhanden gesteld, aan welke den verderen arbeid deswege opgedragen is. — De heer LAMARTINE heeft in den tijd aan de koninklijke Bibliotheek een Arabisch Handschrift, uit het Oosten door hem medegebragt, ten geschenke gegeven. Dit lofwaardig voorbeeld schijnt navolging te vinden; de heer LEON VIDAL althans heeft voor eenige dagen aan den minister voor het openbaar onderwijs, DE SALVANDY, als geschenk aan de koninklijke Bibliotheek, insgelijks een fraai Arabisch Handschrift toegezonden, christelijke gebeden bevattende, met verschillende kleuren geschreven en met oostersche calligraphische ornamenten versierd.

NEDERLANDEN. — Den 28sten werd te *Amsterdam* de dertigste jaarlijksche algemeene vergadering van het Koninklijk Nederlandsche Instituut van wetenschappen en schoone kunsten, onder voorzitting van den heer MR. MAURITS CORNELIS VAN HALL, voorzitter der 3de klasse, gehouden, terwijl het secretariaat door den secretaris dier klasse, den heer MR. CORNELIS ANNE DEN TEX, werd waargenomen. Na het ten einde brengen der gewone werkzaamheden, is tot algemeenen voorzitter voor het volgend Instituut-jaar geproclameerd de heer HENDRIK HARMEN KLIJN, voorzitter der vierde klasse, waardoor de werkzaamheden van algemeenen secretaris zijn overgegaan op

den heer Jacob de Vos, Willemszoon, secretaris der laatstgenoemde klasse. Met eene gepaste toespraak werd de vergadering door den voorzitter geopend en gesloten. — Uit de *Leydsche Courant* nemen wij het volgende berigt over: »De heeren S. Muller en P. W. Korthals, wier terugkomst van Java dezer dagen werd aangekondigd (*zie ons Nommer van* 20 *en* 21 *dezer*) en sinds eenige maanden met verlangen te gemoet gezien, zijn thans werkelijk in het Moederland en reeds te *Leijden* teruggekeerd; de eerste na eene afwezigheid van twaalf, de laatste van zes jaren. De heer Muller, welke te gelijk met de heeren Boie, Macklot en Van Oort, in commissie tot het natuurkundig onderzoek was afgereisd, is, helaas! de eenig overgeblevene van dit lofwaardige viertal, en met de treurige taak belast geweest, om aan deze zijne waardige vrienden en wetenschappelijke togtgenooten de laatste eer der dooden te moeten bewijzen. Groot en menigvuldig zijn dan ook de gevaren geweest, waaraan die heer op zijne reizen was blootgesteld. Sedert zijn vertrek van hier in het laatst van 1825, bezocht hij het grootste gedeelte van het westen en de geheele Noordkust van *Java*. Vervolgens vertrok hij over *Macassar* op *Celebes* en het eiland *Bouton*, naar *Amboina*; van daar over de *Banda eilanden* langs de Zuidwestkust van *Nieuw-Guinea*, en keerde vervolgens over *Timor* naar *Java* terug. Reeds in 1827 was de voortreffelijke Boie te *Buitenzorg* overleden; in 1828 vonden Zippelius en, in 1829, Van Raalten op *Timor* hun graf; terwijl de wakkere Macklot, in 1832, in het Crawangsche op *Java* het slagtoffer werd der muitende Chinezen. Later ondernam de onvermoeide Muller eenen nieuwen togt naar de Noordwestkust en de binnenlanden van *Sumatra*, werwaarts hem de heeren Korthals en Van Oort vergezelden; doch van waar alleen de eerstgemelde met hem terug kwam, zijnde de laatstgemelde in 1834, te *Padang* insgelijks eene prooi des grafs geworden. Eindelijk besloten de heeren Muller en Korthals hunne *zwervende* wetenschappelijke loopbaan met eenen togt naar *Borneo*, alwaar zij zich 4½ maand ophielden en gelukkiglijk aan al de gevaren ontkwamen, waarmede zulk eene reis en het oponthoud in zulk een oord, het land der *Dajakkers*, noodwendig moet vergezeld gaan. Groot en aanzienlijk zijn de verzamelingen, welke deze moedige reizigers bijeen- en medegebragt hebben. Thans bevinden zij zich hier, om hunne wetenschappelijke loopbaan *in rust* voort te zetten en de geleerde wereld met de belangrijke vruchten hunner reizen bekend te maken; waartoe hun de noodige krachten, lust, gezondheid en de meestmogelijke ondersteuning mogen ten deele vallen." — Nog leest men in dezelfde courant: »Vernamen wij onlangs uit de nieuwspapieren, dat er, in de maand Maart ll. te *Brunswijk* een groot volksfeest had plaats gehad, ter gelegenheid der inwijding van een gedenkteeken, ter eere van eenige aldaar in den jare 1809 op bevel der Fransche Regering gefusilleerde wapenbroeders van den majoor Von Schill: [illegible], het verstrekt ons, in meer dan een opzigt, tot genoegen, te kunnen melden, dat eindelijk ook het stoffelijk overschot van den dapperen Von Schill zelven, wiens nagedachtenis aan geheel *Duitschland* dierbaar is, op eene waardige wijze aldaar ter aarde zal besteld worden. Deszelfs van het ligchaam afgehouwen en op *liquor* bewaard hoofd bevond zich namelijk sedert 1809 in de verzameling van wijlen onzen beroemden Hoogleeraar Brugmans, die echter bij uitersten wil, bepaald had, dat hetzelve op zekere voorwaarden beschikbaar zou blijven, om op Duitschen bodem te worden begraven. Dit wederlegt dan ook reeds genoegzaam allerlei lasterlijke uitstrooisels, alsof het hoofd des dapperen krijgsmans alhier bij voortduring op eene onvoegzame wijze in eene openlijke, wetenschappelijke verzameling werd ten toon gesteld. Want voorzeker, gelijk het Nederlandsche volk voor geen ander onderdoet in trouw en gehechtheid aan Koning en Vaderland, weet het evenzeer die deugden bij anderen te eerbiedigen. Gaarne derhalve geeft het de overblijfselen van den held, die voor Duitschlands vrijheid viel, aan zijn vaderland terug, nu het verzekerd is, dat dezelve aldaar eene welverdiende rustplaats zullen erlangen. Reeds voor eenen geruimen tijd was Z. K. H. Prins Frederik *der Nederlanden* er op bedacht om dezen wensch te verwezenlijken, en het is dan ook door Hoogstdeszelfs tusschenkomst, dat dit stoffelijk overschot aan onzen hoogleeraar Bauw is overgeleverd, als welke zich met de overbrenging van hetzelve naar *Brunswijk* wel heeft willen belasten en in wiens tegenwoordigheid hetzelve eerlang aldaar zal begraven worden."

172ste Koninklijke Nederlandsche Loterij.

EERSTE KLASSE.

1ste Trekking:		N°. 16953, een premie van *f* 1000; N°. 5114, een prijs van *f* 2500; N°. 14670, *f* 1000; N°. 23145, *f* 1000; N°. 418, *f* 1500; N°. 8660, *f* 1000; N°. 8192, *f* 1500.
2de	—	N°. 18595, een prijs van *f* 7500; N°. 18184, *f* 1000.
3de	—	N°. 7214, een prijs van *f* 1000.
4de	—	N°. 3116, een prijs van *f* 1000; N°. 14345, *f* 1000.

G R A A N M A R K T

Te Amsterdam.

Van Maandag 28 Augustus.

TARWE. — Hierin is ter consumtie en speculatie redelijk goed handel geweest tot vorige prijzen: 131 pd. witt. Pools *f* 327 in ent. 132 pd. dito [illegible] *f* 266; - 129 pd. Nassaud. *f* 225; - 121 pd. ger. [illegible] Pools *f* 200; - 124 pd. Holst *f* 207; - 123 pd. o. Rostok *f* 230.

ROGGE. — Uit de hand goed prijshoudend: 123 pd. j. Drents. *f* 146; - 125 pd. o. p. Pruiss. *f* 165; - 120 pd. n. dito *f* 148; - 119 pd. j. Overz. *f* 140.

GARST. — In een doen: 101 pd. Vr. zomer *f* 106.

HAVER. — Goed prijsh.: 75; - 76 pd. o. Voer *f* 70,71, aan de Zaan bij partij.

Z A A D M A R K T

KOOLZAAD. — In een doen: Zeeuwsch en Overmaasch 50 £; Betuwsch 49 £; Eijerlandsch 50 £; Gron. Aveelzaad 45 £; op 9 vat. in Sept., Oct. en Nov. 51 £.

LIJNZAAD. — Zonder handel.

RAAPOLIE. — Flaauw: per 6/w. *f* 33¾; vlieg. *f* 33 à 32¾; Sept. *f* 32½ à 32; Oct. *f* 32; Nov. en Dec. *f* 31¾.

LIJNOLIE. — Per 6/w. *f* 28¾; vlieg. *f* 28.

HENNEPOLIE. — per. 6/w. *f* 33; vliegend *f* 32.

RAAPKOEKEN. — *f* 46 à 54.

LIJNKOEKEN. — 9½ à 8¼.

Ter AMSTERDAMSCHE BEURS van gisteren (29 *Augustus*) werden de volgende fondsen verhandeld: Werkel. Schuld. 2½ pCt. 53 [illegible]; dito 5 pCt. 100⅝, [illegible] Kansb. *f* [illegible] Amort.-Synd. 4½ pCt. 93⅝; dito 3½ pCt. 75½ [illegible]; Handelm. 160, 161⅜, ¼; Oost-Indie 5 pCt. 98⅞, [illegible]; Ard. van 85 £ 18⅞, 19; Met. 5 pCt. 100 [illegible]; Col. 19.

Te Breda, bij BROESE en COMP, Boekdrukkers en Boekverkoopers.